

Nr 99.

Av friherre **Fleming**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition
angående viss nedsättning av sockerskatten.

Med anledning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 45 angående viss nedsättning av sockerskatten, får undertecknad anföras:

Statsrådet och chefen för kungl. jordbruksdepartementet framhåller i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 6 februari 1917, huru Mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag enligt de sakkunniges utredning haft en utgiftsökning, vilken icke kunnat motvägas av ökade inkomster, till ett belopp av 351,120 kronor. »Då» — säger herr statsrådet — »statens åtgärd att åsätta maximipris berövat bolaget möjlighet att genom höjning av prisen å sina fabrikat förskaffa sig ersättning för dessa ökade utgifter, torde vissa billighetsskäl kunna anses föreligga för att staten åtminstone i någon mån bereder bolaget dylik ersättning.»

Såsom allmän sats uttalar herr statsrådet vidare den uppfattning, att den menliga inverkan, som av statens åtgärder och beslut på livsmedelsmarknadens område kan äga rum för enskilde näringsidkare i deras privatekonomiska förhållanden, icke kan i sina följder av staten gottgöras, emedan detta skulle leda till oberäkneliga konsekvenser.

Ehuru jag anser, att en till allas eller hela samhällets förmån utövad inkräkning på enskild näringsidkares ekonomiska rättsområde också bör gottgöras av samhället och därigenom fördelas på alla samt sålunda icke ensamt bäras av den enskilde, så vill jag ej här närmare ingå på denna mera teoretiska sida av ärendet. Jag vill därför inskränka mig till att påpeka angelägenheten av att, då en statens åtgärd drabbar två eller flere företag av samma art, *det ena icke måtte ställas i ett ogynnsammare läge än det andra.*

De ur sockerbetan utdragna sötämnen, vilka här i Sverige i större mängd ingå i den allmänna förbrukningen, äro, som bekant, raffinadsocker och sirup.

Under normala förhållanden tillverkas inom landet ytterst obetydligt av sirup, vilken är skattefri, medan den alldeles övervägande mängden därav importeras från andra länder. Till följd härav måste skatt erläggas för allt råsocker, som produceras, efter dess raffinering. Under de abnorma omständigheter, som av världskriget skapats, har det visat sig synnerligen ekonomiskt fördelaktigt att förvandla en del av råsockret till skattefri sirup. Denna fullständigt lojala och landsgagneliga hantering har av statens myndighet ytterligare uppmuntrats därigenom, att för den svenska sirupen fastställts ett så högt *maximipris*, att det ej blott täcker alla av kriget vållade merkostnader för Svenska sockerfabriksaktiebolaget i hela dess verksamhet utan även lämnar ett vinstöverskott.

Det mindre bolaget, Mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag, är icke anlagt för sirupstillverkning utan endast för sockerförädling och måste därför ej blott betala skatt för varje kilo socker, som därifrån utlämnas till fritt bruk, utan saknar även möjlighet att draga gagn av det höga *maximipriset* å sirup.

Detta vållar, att, medan de av världskriget orsakade merkostnader hos det ena bolaget fullt kompenseras av den höga krigskonjunktur, som därav uppkommit för sirup, merkostnaderna falla med hela sitt belopp på det mindre bolaget — såsom ock av statsrådet och chefen för kungl. jordbruksdepartementet konstaterats — utan att detta kan genom prisförhöjning å sitt fabrikat finna ersättning härför. Det belopp, som sålunda genom en statens åtgärd gått förlorat för Mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag, utgör — såsom ovan nämnts — 351,120 kronor. Den föreslagna särskilda nedsättningen i skatten för tiden från och med den 1 mars till den 1 november med 2 öre per kilogram socker kan på sin höjd beräknas motsvara omkring 110,000 kronor.

Enligt av direktören i Svenska sockerfabriksaktiebolaget v. härads-hövdingen Albert Broomé i pressen offentliggjord uppgift (se Nya Dagligt Allehanda den 15 januari d. å.) har också genom förhandling med vederbörande myndigheter för innevarande produktionsår fastslagits viss sirupsproduktion.

Är denna uppgift riktig, vilket man icke torde hava någon anledning att betvivla, så har nämnda bolag även för *nu löpande år* av vederbörande myndighet tillförsäkrats ett ekonomiskt företräde, som för gången tid visat sig täcka alla av kriget orsakade merkostnader, utan att någon motsvarande förmån kommit det mindre bolaget till del. Dettas merkostnader, vilka alltjämt måste utgå och sannolikt komma att alltmera ökas, erhålla i fråga om *fabriksdriften* — den föreslagna sänkningen av sockerskatten med 5 öre kommer helt och hållet bet-

odlarne till godo — icke någon annan ersättning än den, som kan uppstå av föreslagen skattelindring av 2 öre å den sockerkvantitet, som utlämnas under tiden från den 1 mars till den 1 november 1917. Denna kvantitet torde icke komma att utgöra mera än omkring 55,000 deciton.

Då det synes mig önskligt, att likställighet skall råda mellan de båda bolagen i fråga om den inverkan, som genom statens åtgärder, överenskommelser och maximiprissättningar, kunnat övas på de båda sockerföretagens ekonomi, vill jag föreslå, att det mindre av dessa företag må åtnjuta *skattefrihet* (vilken motsvarar den föreslagna skattelindringen av 2 öre och därutöver 5 öre eller inalles 7 öre) å en kvantitet av 50,000 deciton raffinerat socker, vilket alltså skulle av dess *redan havda* merkostnader motsvara ett belopp av 350,000 kronor.

I dessa merkostnader äro för förra året inräknade det gödslingsbidrag, som utgick till betodlarne och som av hr statsrådet nu beräknas till 15 öre för varje deciton betor och som i år för hela landet skulle uppgå till 1,500,000 kronor.

Det är att antaga, att kompensation för denna ökade utgift är medtagen i den överenskommelse om sirupstillverkning, vilken av herr Broomé uppgives vara träffad med statsmyndigheterna även för detta produktionsår, men någon motsvarande kompensation har ej ifrågasatts för det mellansvenska bolaget. Beräknas denna merkostnad efter resultatet av fjolårets skörd, kommer den att utgöra 90,000 kronor, efter 1915 års skörd kronor 127,500 och efter skördarna åren 1913 och 1914 i runt tal kronor 140,000. Denna ökade tunga kommer sålunda att utan kompensation i någon form drabba det mindre bolaget. Även i detta hänseende kommer det bolag, som uteslutande tillverkar med skatt belagt socker, i ett ogynnsammare läge än det andra företaget, och anser jag att rätt och billighet även här fordra likställighet.

Givetvis kommer emellertid denna ökade tunga icke att inskränka sig till de merkostnader, som vållas av höjningen i betpriset. Kostnaderna för kol, material och arbetskraft m. m. ökas i allt högre mån, och då ersättning för dessa merkostnader icke kan uttagas genom förhöjning i fabrikatets salupris, så uppstår alltjämt en tyngre och tyngre ekonomisk belastning på fabriksrörelsen i dess helhet.

På grund av vad jag anfört, får jag hemställa, att riksdagen måtte besluta,

att utöver föreslagen skattelindring för socker, som tillverkas vid de redan anlagda råsockerfabrikerna i Östergötland och Västergötland samt på Öland och

Motioner i Första kammaren, Nr 99.

utlämnas till fritt bruk från samma fabriker eller från raffinaderiet i Lidköping, för täckande av de i Kungl. Maj:ts proposition omnämnda merkostnader, cirka 350,000 kronor, som drabbat Mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag, medgiva nämnda bolag skattefrihet för en kvantitet av 50,000 deciton raffinerat socker, som från ovannämnda fabriker utlämnas;

och att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville till nästkommande års riksdag, dels för säkerställande av betodlingen i mellersta Sverige och dels för täckande av nu löpande merkostnader för ifrågavarande bolag, framlägga förslag till sådan skattelindring eller skatterestitution, som må av föreliggande omständigheter skäligen påkallas.

Stockholm den 14 februari 1917.

Herman Fleming.